Saccsiv

Scurtă istorie a legăturilor dintre MEDICINA OCCIDENTALA ŞI OCULTISM

noiembrie 22, 2010

Am primit prin e-mail şi propun spre dezbatere următorul material scris de comentatorul **Pr. Vasile**:

Începuturile medicinei le-a făcut **Hipocrat** (460 î.Hr. – 370 î.Hr.), socotit „părintele medicinei" pentru popoarele din zona mediteraneană. I s-au atribuit peste 70 de lucrări, dintre care 6 îi aparţin cu siguranţă.

De la începutul Evului Mediu, medicina s-a supus preceptelor lui **Galenus**, medic născut în Pergam în anul 131 d.Hr., care îmbinând patologia lui **Hipocrat** cu teoria lui **Aristotel** despre naşterea şi degradarea corpurilor, a creat un sistem aparent raţional, dar, în fond, total fals. După **Galenus**, omul era alcătuit din patru umori, sângele, bila, atrabila (umoarea neagră), flegma şi din patru calităţi, cald, rece, sec şi umed. **Galenus** judeca anatomia umană după disecţiile făcute pe maimuţe, ceea ce la dus la numeroase erori, în care lumea a crezut orbeşte.

Timp de secole, medicina oficială s-a limitat să rezolve contradicţiile dintre el şi înaintaşii săi.

Regii merovingieni şi carolingieni au avut archiartri (primii medici) care se conformau deja tradiţiei hipocratice şi galenice, predată la Ravenna.

În secolul al IX-lea, şcoala din Salerno a încercat câteva inovaţii: se ţineau lecţii de anatomie (se disecau porci), s-au publicat poeme didactice şi s-au acordat diplome de medic unor femei.

De la sfârşitul sec. XII, influenţa medicilor arabi care profesau în Spania (**Abulcasis la Córdoba**, **Averroe**, **Avenzohar la Sevilla** etc.) s-a răspândit în tot Occidentul. Şi ei se bazau pe autori greci, dar adăugau propriile lor cunoştinţe. Scolastica n-a făcut altceva decât să sporească dogmatismul. Orice diagnostic se demonstra prin silogisme. Practicianul se intitula *medicus logicus*, medic logic, şi îşi redacta reţeta în latină.

Universităţile interziceau chimia în studiile medicale, numind-o

„ştiinţa otrăvurilor", ca şi disecţia unui cadavru omenesc, care era considerată un sacrilegiu.

În sec. XIV, după exemplul lui **Mundinus din Bologna**, în 1315, s-a început disecarea oamenilor. Era o perioadă în care între medici domneau multe prejudecăţi, care au dus ca **Vasalius** să fie numit „vasanus" (smintit), când a întemeiat anatomia descriptivă, pe **Harvey** „circulator" (şarlatan), când a descoperit circulaţia sângelui.

Acestei medicine dogmatice îi corespundea farmacia galenică a apoticarilor, care se reducea la trei operaţii: elecţia, prepararea şi mixarea. Se foloseau mult plantele, dar ca ingrediente apoticarii foloseau viscere de animale (cum ar fi ficatul sau măruntaiele de lup), bureţi, fire de păr de iepure, pietre preţioase măcinate.

— Praful de coral roşu folosit pentru colici, hemoragii şi gonoree;

— Diamargaritul, un medicament pe bază de perle;

— Spodium, fildeş calcinat;

— Pentru calculi renali se prescria cristal măcinat fin;

— Pentru aciditate stomacală i se dădea bolnavului corn de cerb ras.

Exagerările erau aşa de mari încât **Ambroise Pare**, în *Discourse de la licorne* (1585), a criticat folosirea în medicină a cornului de licorn împotriva leprei.

Într-o astfel de atmosferă, medicina ermetică a fost o ştiinţă conjecturală, opunând medicinei oficiale, dominată de scolastică şi controlată de Biserică, o filosofie medicală şi o practică terapeutică complet diferite. Medicina oficială se baza pe logica lui Aristotel; medicina ermetică făcea apel la gnosticism sau cabala. Prima interzicea studierea chimiei, a doua a recomandat-o ca pe o disciplină fundamentală şi a încorporat în ea şi manipulările alchimiştilor.

Medicii ermetici, selectând şi tratând plantele medicinale după principiile experimentale, au descoperit farmacia chimică împotriva farmaciei galenice. Lucrările lor au dat naştere în special chimioterapiei, homeopatiei şi fizioterapiei. Îşi păstrau secretele şi nu le comunicau decât într-un limbaj figurat.

Din punct de vedere cronologic, primul medic ermetic a fost **Arnauld de Villanova** (1245 – 1313). după ce a obţinut titlul de

doctor a călătorit în Spania şi Italia, făcându-şi o faimă de alchimist. A devenit profesor de medicină în 1289, la Universitatea din Montpellier, pe care prin cursurile sale a făcut-o cea mai faimoasă universitate din Occident. El admite cele 4 umori dar mai adaugă un al cincilea principiu, spiritul animal, *spiritus animalis*, mediator între suflet şi trup. Aceste spiritus animalis, împrăştiindu-se în fiinţa omenească precum lumina solară în spaţiu, putea fi alterat de agenţi externi sau de pasiuni. El ia în considerare la menţinerea sănătăţii şi comportamentul. În *De regimini sanitatis*, face o descriere unică, în Evul Mediu, a binefacerilor hidroterapiei. El îmbină medicina cu preocupările teologice şi astrologice. În diagnosticare recomanda folosirea interpretării viselor şi horoscopul.

El dezvoltă noţiunea luată din cabală, *de spiritus*, care constituie vehiculul influenţei aştrilor în univers, şi prin analogie intermediarul între suflet şi trup în microcosmosul uman.

Arnauld de Villanova a fost considerat vrăjitor, punându-i-se în seamă vindecarea unui lepros căruia i-ar fi dat să bea „vin de aur" alchimic şi chiar crearea unui om artificial în balonul de sticlă al unui alambic. Este considerat un mare umanist.

Cărţile de practică medicală din sec. XIV expuneau reţete tot atât de ciudate ca şi cele din cărţile de farmece. **Bernard de Gordon**, un alt vârf al medicinii de la Universitatea din Montpellier, spunea în *Lilium medicinae* (1305) că bolile cronice sunt influenţate de mersul soarelui, iar bolile acute de cel al lunii; recomanda amulete şi formule de spus la ureche epilepticilor.

John de Gaddesden, membru al Colegiului Merton, medic al regelui Angliei, a tratat de variolă pe un fiu a lui Eduard I, înfăşurându-l într-o mantie purpurie şi punându-l să stea într-o cameră unde totul avea aceeaşi culoare. Lucrarea sa *Rosa anglica* (1315), abundă de asemenea prescripţii.

Guy de Charliac, chirurg al papilor din Avignon şi întemeietorul chirurgiei occidentale, a combătut procedeele empirice, dar a explicat ciuma din 1348 prin influenţa astrelor, iar în *La Grande Chirurgie*, a admis că nu trebuie să se practice flebotomii în cursul „zilelor egiptiace". **Laurent Joubert** chiar întocmeşte un tabel cu aceste zile din cursul anului.

Revolta în medicina Renaşterii

Cornelius Agrippa, medic nihilist, în timp ce reproşa medicinii că nu este o ştiinţă exactă, în *de Occulta Philosophia*, adună toate superstiţiile medicale populare din Renaştere.

Gerolamo Cardano (sec. XVI), matematician şi medic, din 1536 a ocupat catedra de matematică din Pavia, vreme de 5 ani, apoi primeşte dreptul de a fi profesor de medicină la Milano. El susţinea că ştiinţa sa constă dintr-o doctrină solidă şi din *splendoare*, adică o inspiraţie subtilă. Era un bun diagnostician şi se baza în aceasta pe inspiraţie, pe un har care-l avertiza prin tot felul de semne pe care le interpreta continuu. El reproşa lui **Agrippa** de a fi recenzat toate reţetele magice fără să separe pe cele interesante de cele care trebuie respinse.

Galenus arătase ca jaspul pus pe o rană opreşte hemoragia, iar **Albert cel Mare** că safirul, numai prin atingere, vindecă antraxul. Ca şi confraţii săi **Cardano** recunoaşte că anumite pietre preţioase favorizează sexualitatea, durata vieţii sau norocul, dar precizează că acestea nu au acelaşi efect dacă sunt atârnate la gât, purtate la inel sau puse sub limbă. „Pietrele preţioase, zicea el, puse sub limbă ajută la prezecere, sporind judecata şi prudenţa".

Cardano susţinea că orice lucru are o proprietate secretă – subtilitatea sa – care-l face folositor vieţii omeneşti. Pentru a descoperi aceasta subtilitate, trebuie să aprofundezi analogiile din natură. Iată de ce **Cardano** stabileşte o corespondenţă între culori, gusturi şi planete. Examinează dacă sciatica poate fi vindecată cu muzică.

Cunoaşterea sa despre plante nu ţine de botanică ci de studiul simpatiilor şi antipatiilor lor. El afirma că plantele se urăsc unele pe altele şi se iubesc unele pe altele.

A compus 54 de cărţi tipărite şi 44 de manuscrise.

La fel ca şi **Cornelius Agrippa**, **Gerolamo Cardano** nu avea un sistem medical definit; numai **Paracelsus** (sec. XVI), care se intitula „Hristos al medicinii" a fost iniţiatorul unui curent reformator care a depăşit Renaşterea, cunoscând adepţi până în sex. XX.

Medicina spagirică (strămoaşa homeopatiei)

Paracelsus a fost înainte de toate medic, dar pentru el medicina nu poate fi separată nici de alchimie, nici de filosofie, nici chiar de

religie.

Paracelsus a ajuns profesor de medicină la Universitatea din Basel, la recomandarea prietenului său, **Erasmus de Roterdam**. Se purta la catedra ca un om obişnuit, preda în germană şi nu în latină. Iar ceea ce spunea de la catedră uimea auditoriul.

Era împotriva tratatelor medicale ale lui **Aristotel** şi ale arabilor, respingea prescripţiile şcolii galenice şi afirma că există mai multă înţelepciune în remediile babelor decât în drogurile apoticarilor.

Opera sa este cea mai magistrală sinteză hermetistă a timpului său, încununată de Arta lui Hermes, care este alchimia, dar o alchimie reorientată spre medicină şi intim asociată magiei naturale.

El preda medicina spagirică (de la *spao* = separ şi *ageiro* = unesc) care reunea principiile chimice ce puteau să separe purul din impur, sănătatea de boală. Arăta că cei patru stâlpi ai acestei medicine erau filosofia, astronomia, alchimia (pe care a botezat-o *spagirie*) şi virtutea. Formulele sale provocatoare nu au întârziat să genereze scandal.

Théophrastus Bombastus von Hohenneim, zis **Paraceisius**, născut în 1493, elev al tatălui său, medicul **Wilhelm von Hohenheim**, studiase cabala la Würzburg, cu abatele **Trithemius**, şi fusese chimist în laboratoarele şi minele de la Schwatz.

În *Archidoxa magica* mărturiseşte că scrie cifrat ca să fie înţeles doar de către discipoli.

Întreaga sa opera pleacă de la deosebirea dintre microcosmos şi macrocosmos, mai aprofundată însă decât la alţi gânditori ai Renaşterii. Studiul cabalei şi-a lăsat amprenta asupra gândiri sale.

Paracelsus vorbeşte despre existenţa unui principiu comun **M**, o forţă nedefinită.

*„Observaţi deci cu atenţie că noi indicăm prin **M** nu ceea ce se naşte din firmament, nici ceea ce emană de la el, nici ceea ce este transmis de el. Dar luaţi-o ca pe un lucru sigur ca acest **M** păstrează toate creaturile, atât ale cerului cât şi ale pământului şi că, mai mult, toate elementele trăiesc în el şi prin el”* (Operele complete ale lui Paracelsus, traduse de Grillot de Givry, vol. I, Paris, Chacornac, 1910.

Pentru orice boală există cinci cauze posibile, cinci entităţi morbide, dintre care cel puţin una îi serverşte de origine: astrală,

veninoasă, naturală, spirituală şi divină. Fiecare din aceste cauze poate produce oricare dintre boli.

El neagă faptul că astrele ar avea o cât de mică putere asupra destinului şi caracterului omului. Însă afirmă: *„Astrele singure nu pot exercita niciun fel de influenţă; dar emanaţia lor poate să altereze şi să contamineze pe **M** datorită căruia, apoi, suntem şi noi otrăviţi şi loviţi. Dacă vreun om este dăruit, după sângele natural, cu un temperament care să fie contrar emanaţiei, el se îmbolnăveşte din pricina ei. Cel care n-are o natură potrivnică acestei emanaţii nu este nicidecum tulburat".* (Ibid.).

Cauza veninoasă ţine de alimentaţie.

Cauza naturală a bolilor este tot ce afectează şi deranjează cursul normal al „astrelor corporale". După el, corpul omenesc are şapte organe comparabile cu cele şapte planete principale. Astrele microcosmosului se comportă unele faţă de celelalte ca cele din macrocosmos. Fiecare organ are destinaţia sa bine stabilită şi propria revoluţie; dacă se rătăceşte şi pătrunde pe căi care nu-i sunt destinate, provoacă astfel bolile.

Cauza spirituală este o putere venită de la spirit şi care tratează cu brutalitate întreg fizicul. „Acolo unde suferă spiritul suferă şi trupul".

Paracelsus nu înţelege prin spirit sufletul sau inteligenţa, ci *omul invizibil* pe care-l tăinuieşte aparenţa umană vizibilă, legat de acesta atât de mult încât poate acţiona asupra trupului, în bine sau în rău. Spiritele acestea comunică între ele fără ştirea trupurilor; îşi provoacă reciproc răni impalpabile care le pot îmbolnăvi. De altfel, zice el, vrăjile ţin de această calitate a fiinţei interioare.

Cauza divină vine de la Dumnezeu şi are caracterul unei pedepse.

În afara acestor cinci motive de boală, mai există trei esenţe importante care alcătuiesc orice fiinţă născută: sarea, sulful şi mercurul. **Paracelsus** acordă acestor elemente un sens nelimitat: sarea de care vorbeşte el nu este sarea gema, ci principiul conservator al microcosmosului; sulful este principiul său caloric, care vehiculează mişcarea, baza substanţelor organice; mercurul, principiul său augmentativ, întremător şi organizator.

Orice boală poate exista îndoit sau întreit, ceea ce necesită uneori o medicaţie combinată. Principiul este întotdeauna că asemănătorul vindecă asemănătorul.

Medicul vienez **Samuel Hahnemann**, întemeietorul homeopatiei, nu l-a citat pe **Paracelsus** printre precursorii săi pentru a evita să mărturisească ceea ce-i datora: întreaga homeopatie se regăseşte în **Paracelsus**, incluzând şi recomandarea dozelor minimale de medicamente. Ceea ce se numeşte astăzi medicină homeopatică a fost practicată timp de trei secole sub numele de medicină spagirică. **Hahnemann** nu a făcut decât să despoaie de eshatologie o terapeutică inventată înaintea lui.

Paracelsus concepe două medicine: medicina masculină şi medicina feminină.

Chirurgia lui **Paracelsus** se bazează pe „anatomia esenţială" pe care o opune anatomiei obişnuite. El spune că anatomiştii care disecă spânzuraţi fac anatomia morţii şi că nu studiind cum sunt dispuse organele într-un cadavru vor afla secretul funcţionării lor. Trebuie observat omul viu şi să-i înţelegem reacţiile căci baza ştiinţei medicale este anatomia vieţii. El vorbeşte despre existenţa unui balsam radical numit *mumi*, care se regăseşte în tot ce este sănătos.

În *Marea Chirurgie*, **Paracelsus** examinează toate cazurile cu care poate fi confruntat un chirurg.

El avea toate superstiţiile medicale ale epocii sale, dar pretindea că le triază cu discernământ. Recomanda cenuşa de broască, părul de iepure, praful făcut din piele de şarpe abia lepădată.

Farmacologia lui **Paracelsus** a fost înnoitoare deoarece era bazată pe separarea principiilor active de substanţele inerte, în timp ce până la el medicii se mulţumeau cu compoziţii în care totul era amestecat.

El zice că acel *ens primum* al plantei, virtutea ei medicamentoasă pură, să fie extrasă prin alchimie şi degajată de tot ce este inutil. **Paracelsus** exprimă această mare idee ştiinţifică într-o terminologie ocultă afirmând că materia şi sufletul sunt legate una de cealaltă printr-un intermediar numit *corp astral* la oameni, *evestru* la animale, *leffas* la plante şi *stannar* la minerale. Operaţia chimică trebuie să extragă balsamul sau tinctura din acel *leffas* al plantei şi nu din materia

ei.

Alegerea plantelor bune pentru remedii va fi făcută conform teoriei *signaturilor*. El afirmă că toate vegetalele şi mineralele din macrocosmos poartă în ele peceţi – semnături – care arată cărei părţi din microcosmos sunt rezervate. **Paracelsus** este aici mai puţin complet decât **Agrippa**, care a reprodus ca într-un alfabet hieroglific, toate semnele abstracte ce caracterizează plantele. Pe lângă toate acestea, **Paracelsus** avea o farmacopee respingătoare şi macabră.

În *De natura rerum*, **Paracelsus** popularizează ideea creăriii artificiale a unei fiinţe umane. Acest deziderat a fost preluat de noii alchimişti, cunoscuţi sub numele de geneticieni.

În Germania cei mai buni spagirişti au fost **Oswald Crollius** (1550 – 1609), medicul prinţului **Christian von Anhalt**, care a publicat în 1609 *Basilica Chimica* şi **Johann-Pharamorind Rhumelius** (1597 – 1661), medic la Nürnberg, autor a 12 opuscule, reunite sub titlul *Opuscula chymico-magica-medica* (1634) şi a lucrării *Medicina spagyrica*, apărută la Frankfurt, în 1648. Aceştia doi au combătut în prefeţele lor pe cei care-şi spuneau discipolii lui Paracelsus fără a fi însă chimişti. **Crollius** a adăugat cărţii sale un tratat de semnături în care arăta toate corespondenţele dintre macrocosmos şi microcosmos.

Cel care l-a introdus pe **Paracelsus** în Franţa a fost **Roch le Baillif** (1535 – 1605), calvinist, născut în oraşul Falaise, căruia decanul Facultăţii de medicină din Paris i-a interzis să-şi exercite profesia în capitală. A publicat *Le Demosterion* (1578), în care rezuma medicina spagirică în 300 de aforisme şi discuta despre modul de a diagnostica bolile cu ajutorul chiromanţiei. Mai discuta şi despre cum şi dacă se poate obţine vindecarea cu ajutorul cuvintelor magice. **Roch le Baillif** a fost numit în 1594 primul medic al regelui **Henric al IV-lea**.

Cel mai bun spagirist francez din epoca în care a izbucnit „cearta dintre dogmatici şi ermetici" a fost **Joseph Duchesne** (c. 1544 – 1609), hughenot gascon care s-a refugiat în Elveţia. A fost doctor în medicină al Universităţii din Basel şi membru al Consiliului celor 200 din Geneva. A ajuns şi el din 1593 medicul lui **Henric IV**. În lucrarea *La Pharmacie des Dogmatiques reformee et enrichie* (1607) **Joseph Duchesne** ne informează despre medicamentele folosite de adversarii săi şi cele inventate de el, efectuarul hysteric, pilule de euforbă,

drajeuri antiepileptice, srop de coral ş.a.

După el, **David de Planis-Campy** (1554 – 1643), chirurg al lui **Ludovic al XIII-lea**, a scris o carte tot atât de uimitoare ca şi titlul ei, *L'Hydre morbifique exterminee par l'Hercule chymique* (1629).

Cel mai mare spagirist englez a fost **Robert Fludd** (1574 – 1637), scutier, filosof, medic, alchimist care înainte de a-şi da doctoratul la Oxford, în 1605, şi a face parte din Colegiul medicilor din Londra, a călătorit vreme de 6 ani prin Europa. Era membru rosicrucian. Prima sa lucrare monumentală, *Utriusque Cosmi, majoris scilicet et minoris, metaphysica, physica atque tehnica historia* (1617 – 1619) (*Istoria metafizică, fizică şi tehnică a unuia şi celuilalt Cosmos, adică a celui mare şi celui mic*), vorbea de macrocosmos, de microcosmos, de medicina astrologică şi amesteca teoriile cabalei cu experimentul practic. Credea că bolile provenind din boala universală (sau păcatul originar), sunt provocate de demoni şi combătute de îngeri. A practicat cu bolnavii săi uromanţia sau divinaţia prin urină. După publicarea lucrărilor sale, *Medicina Catholica* (1621) şi *Anatomiae Amphiteatrum* (1623), în care împărţea medicina în mistică şi vulgară, Fludd a avut polemici cu diverşi detractori. **Gasendi** a scris împotriva lui o carte în care mărturisea totuşi că-l consideră savantul cel mai extraordinar al timpului său. **Sprengel** (sec. XIX) deşi l-a denigrat, l-a lăudat pentru că a inventat barometrul înaintea lui **Torricelli**.

Tot în Anglia, **Kenelm Dighy** (1603 – 1665), cancelar al **reginei Ana**, care a fost preocupat numai de aspectul miraculos din activitatea lui **Paracelsus**, a devenit celebru graţie „prafului de simpatie", folosit pentru a vindeca de la distanţă rănile, prin aplicarea remediului pe o bucată de pânză îmbibată cu sângele rănitului.

Odată cu sfârşitul sec. XVII, paracelsiştii, fără a-i detrona nicio clipă pe galenişti, au fost tot atât de des consultaţi ca şi aceştia din urmă şi au beneficiat de pensii din partea regilor.

În timpul lui **Ludovic al XIV-lea**, un medic din Paris, **Nicolas Lemery**, a publicat *Pharmacopee universalle*, în care reunea atât remedii spagirice, cât şi preparate ale apoticarilor.

Pentru a înţelege mai bine diferenţa dintre medicina ermetică şi medicina academică vom confrunta pe doi dintre reprezentanţii lor cei

mai tipici pentru sec. XVII: pe de o parte flamandul **Van Helmont**, care restabilea la bolnavii săi funcţionarea arke-ului sau spiritul vital; pe de altă parte, parizianul **Gui Patin**, numit „medicul celor trei S", deoarece prescria invariabil ca remedii, *la saignee* (sângerarea), *le son* (tărâţa), *la serie* (siminichia).

Jean-Baptiste Van Helmont, născut la Bruxelles, dintr-o familie ilustră, şi-a făcut studiile la universitatea din Louvain şi şi-a format o cultură enciclopedică aprofundând fizica, matematica, astronomia şi chiar demonologia. A fost numit doctor la vârsta de 22 de ani şi cunoştea pe dinafară aforismele lui **Hipocrate** şi **Galenus**. De la prima sa lucrare *Dagherrad* (1615), şi-a atras ura medicilor galenişti cărora le ataca teoriile.

El nega faptul că boala ar fi fost o dereglare a celor patru umori şi se opunea tratamentului antiflogistic al acestor umori. În schimb se interesa de fenomene puţin cunoscute, cum face în *de Magnetica vulnerum naturali et legitima curatione* (1621), în care examina posibilităţile curative ale magnetismului, considerându-l o proprietate inerentă corpurilor, comparabilă cu atracţia exercitată de pol asupra acului magnetic. El consemnează tot felul de lucrări datorate magnetismului.

Van Helmont atribuie magnetismului vindecările miraculoase produse de moaştele şi de puterea vrăjitoarelor. Adversarii săi l-au dat pe mâna Inchiziţiei, scăpând pe cauţiune şi cu domiciliu forţat.

Van Helmont a descris fiziologia circulaţiei sanguine, descoperită în 1628 de **Harvey**, fiind unul dintre primii care i-au luat partea în cearta dintre *anticirculatori* şi *circulatori*.

Van Helmont nu-l urmează pe **Paracelsus** de care se îndepărtează în multe privinţe.

Ca şi cei dinaintea lui, **Galenus**, **Cardano**, pretindea că visele profetice erau cele care-i dictaseră unele dintre părerile lui.

Van Helmont spune că toate manifestările organismului uman sunt determinate de două cauze: sufletul şi viaţa. El afirmă că există un arke central, aflat în epigastru împreună cu sufletul pe care-l completează (căci există două suflete, unul nemuritor, intelectiv, celălalt pieritor, senzitiv) şi mai multe arke locale ce se află în toate părţile corpului. Câtă vreme între arke-ul central şi arke-ele locale

domneşte o armonie perfectă, omul este sănătos.

Patologiei sale, **Van Helmont** îi adaugă o terapeutică nu mai puţin personală. El a pornit la luptă împotriva polifarmaciei epocii sale, când se folosea un număr exagerat de medicamente pentru tratarea unei singure boli. El credea că nu există boli incurabile: plantele le vindecă pe toate, cu condiţia să ştii să le alegi şi să le prepari. Inutil să foloseşti plante exotice, căci Dumnezeu a aşezat pretutindeni o floră medicală completă.

Când a murit, în 1644, **Gui Patin** îl numea „escroc flamand periculos". Gui Patin era un duşman al noului, erudit şi bibliofil. În timpul lui **Ludovic al XIV-lea** a devenit decanul Facultăţii de medicină din Paris.

El practica pentru tratarea bolilor sângerarea.

Gui Patin s-a indignat când **Harvey** a descoperit circulaţia sângelui, apreciind numita circulaţie, „paradoxală, inutilă pentru medicină, falsă, imposibilă, de neînţeles, absurdă, vătămătoare pentru viaţa omului". Era un duşman al chimiei. Cu tot bunul său simţ, **Gui Patin** n-a făcut ca ştiinţa să avanseze nici măcar un pas. Spre deosebire de el, **Van Helmont** a fost curând reabilitat, operele sale fiind traduse în franceză şi primind aprobarea Facultăţii de medicină din Paris.

În 1866, Academia de medicină din Bruxelles a pus la concurs un elogiu al lui **Van Helmont**, devenit o glorie naţională a Belgiei, tot aşa cum, în aceeaşi perioadă, Elveţia onora memoria lui **Paracelsus**.

Teoria şi aplicarea magnetismului animal

Franz Anton Mesmer, născut în 1734 la Iznang, ieşind în 1750 din seminarul iezuiţilor din Dettingen, a studiat teologia la Universitatea din Ingolstadt, după care a intrat la Şcoala de medicină din Viena. Acolo şi-a susţinut în 1766, teza *De inflexu planetarum în corpus humanum*, în care descrie influenţa planetelor asupra corpului uman după legile atracţiei universale. El afirma că în special soarele şi luna exercită o acţiune directă şi continuă asupra sistemului nervos cu ajutorul unui fluid care se insinuează în substanţa nervilor. **Mesmer** a fost prieten cu **Mozart** în tinereţea acestuia.

În 1774 a vindecat o doamnă folosind un magnet, utilizat pe atunci de medici pentru a calma durerile de dinţi şi de stomac şi de care un iezuit din Viena, părintele Hell, se folosea pentru a vindeca

bolile de nervi. În timpul tratamentului constată că ameliorarea se datora mai puţin magneţilor, cât unei forţe mai puternice al căruia agent era chiar el. Din acest moment datează descoperirea magnetismului animal.

Teoria lui era următoarea: *„În corpul omenesc se manifestă cu precădere proprietăţi analoge cu cele ale magnetismului: se disting poli la fel de diferiţi şi opuşi care pot fi comunicaţi, schimbaţi, distruşi şi întăriţi; chiar şi fenomenul înclinării poate fi observat".*

Medicina magnetică exista deja şi **William Maxwell** îi comentase principiile în *de Medicina magnetica* (1679). Dar **Mesmer** i-a adus o modificare, dându-i un sens nou.

Mesmer s-a lovit de incredulitatea generală. Totuşi nu era un şarlatan, era bogat şi nu o făcea din venalitate, ci pentru a-şi demonstra teoria care stabilea o identitate între om şi un magnet viu.

El poate fi considerat inventatorul psihoterapiei.

Sistemul lui **Mesmer** era extrem de simplu. Concepţia sa despre patologie se rezuma astfel: *„Nu există decât o boală şi un remediu. Perfecta armonie a tuturor organelor noastre şi a funcţiunilor lor constituie sănătatea. Boala nu este decât o dereglare a acestei armonii".*

După el, toate corpurile sunt scufundate într-un lichid universal pe care-l absorb şi îl resping alternativ, sub formă de curenţi ce intră şi ies. **Mesmer** numeşte *poli* punctele de scurgere sau de intrare a curenţilor tonici şi *conductori* obiectele cu unghi sau ascuţite la vârf capabile să propage aceste curente.

Iată cum făcea **Mesmer** o consultaţie. Se aşeza în faţa bolnavului, îşi punea mâinile pe umerii lui şi le cobora de-a lungul braţelor până la vârful degetelor, ţinând apoi o clipă degetele mari; repeta acest lucru de 2 – 3 ori, apoi îi făcea „pase longitudinale" de la cap până la picioare.

Combătut şi luat în râs, **Mesmer** a trebuit, în 1784, să părăsească Parisul şi să se ducă la Londra, dar lasă în Franţa discipoli; cel mai important a fost marchizul **de Puysegur**, care a descoperit hinoza şi somnambulismul artificial cu ocazia experienţelor de magnetism de la castelul său din Busancy. La Geneva, **Mesmer** a făcut cunoştinţă cu avocatul **Nicolas Bergasse**, care a integrat mesmerismul în francmasonerie înfiinţând Loja Armoniei.

După moartea sa, survenită în 1815, mesmerismul a continuat să prospere de-a lungul întregului sec. XIX. În acest secol se scriu multe lucrări despre mesmerism. Lucrările lui **Joseph Deleuze**, *Histoire critique du magnetisme animal* (1813) şi *Instruction pratique sur le magnetisme animal* (1835); s-au bucurat de un mare prestigiu; baronul **Jules du Potet**, înfiinţează, *Journal du magnetisme*, publicând numeroase cărţi, printre care *Le Manuel de l'étudiant magnetiseur* (1846). **Charles La Fontaine**, autorul lucrăriilor *L'Art de magnetiser* (1847) şi *Mémoires d'un magnetisme* (1866). **Henri Durville**, întemeietorul şcolii de magnetism şi de masaj din Paris, a redactat *Traité experimental de magnetisme* (1896), cuprinzând o „fizică magnetică".

Dar toţi aceştia nu pretindeau să înlocuiască medicina cu activitatea lor, ci să fie auxiliarii medicilor în lupta împotriva durerii.

Taumaturgia (arta de a vindeca)

Au existat taumaturgi şi printre ocultişti. Rosicrucienii aveau taumaturgia drept scop mărturisit, ca şi acela de *renovatio* a lumii, adică de creare a unei noi ordini în lume.

Printre cei mai vestiţi taumaturgi amintim în sec. XVIII, contele **Claude-Louis de Saint-Germain**, cu origini necunoscute şi-a făcut prima apariţie la Londra, către anul 1743. Nimeni nu ştia de unde-i venea averea. A călătorit prin multe ţări ale Europei şi a murit în 1784.

Taumaturgul care domină sec. XVIII este **Joseph Balsamo**, aşa-zis **conte de Cagliostro** (1743 – 1795). Înainte de toate a fost un agent al francmasoneriei frecventând toate lojile din Europa şi posedând toate secretele divinatorii şi medicale ale acestei organizaţii.

Nu era un medic oarecare: de la şase dimineaţa până la nouă seara mergea pretutindeni să-i îngrijească gratis pe săraci.

În 1784 a întemeiat la Lyon Loja înţelepciunii triumfătoare, care a instaurat ritualul masoneriei egiptene, al cărei *Mare Copht* s-a proclamat, apoi s-a mutat la Paris. A murit într-o închisoare a Inchiziţiei.

În sec. XIX, taumaturgia protestantă a cunoscut un având deosebit cu aşa-numita *mind-cure*, inventată în 1866 de **Mary Baker Eddy** din Boston, a cărei idei au dat naştere aşa-numitei Christian Science.

Un alt taumaturg renumit, a fost **Maestrul Philippe** din Lyon (1849 – 1905), pe numele lui **Philippe Vachot**. A început studiile de medicină la Facultatea din Lyon, dar în anul IV a fost dat afară pe motiv că „făcea medicină ocultă". Era adept al reîncarnării. Foarte posibil să fi intrat în legătură cu teosofia. A ajuns până în Rusia la ţarul **Nicolae al II-lea**.

Începând din sec. XIX, în paralel cu medicina academică continua să se răspândească şi o medicină ocultă. Deşi sec. XIX este un secol al invenţiilor şi descoperirilor tehnice, al apariţiei explozive de noi secte neoprotestante, el este marcat şi de apariţia teosofiei moderne şi a *Societăţii teosofice* care avea să exercite o influenţă foarte mare asupra întregii societăţi, pe mai multe direcţii: ştiinţific, filosofic, politic şi religios.

De la sfârşitul sec. XVIII, sub influenţa iluminismului masonic se începe rescrierea istoriilor, editarea de dicţionare şi enciclopedii în care se dă o nouă faţă ştiinţelor, trecându-se sub tăcere orice legături cu religia, magia, ocultismul sau alchimia. Ştiinţele intra sub controlul adepţilor evoluţionismului darwinist.

Medicina ocultă mixtă şi metriatria

La sfârşitul sec. XIX, renovatorul medicinei oculte a fost doctorul **Gerald Encausse**, zis **Papus**, născut în 1865 la Coruña, în Spania. A fost un om de acţiune şi bun organizator. La colegiul Rollin din Paris a înfiinţat primul său ziar, iar la Facultatea de medicină a fost membru fondator al Asociaţiei Studenţilor.

Alchimia nu-i părea că diferă de ştiinţa contemporană decât prin limbaj, în spune el lui **Camille Famarion**: „Acolo unde noi scriem HCL + Fe = FeCl2 + 2H, alchimiştii desenau un războinic (Marte, Fierul) devorat de un leu verde (acidul)".

Este iniţiat în martinism apoi intră în Consiliul suprem al Rosei-Crucis cabaliste.

Îşi susţine teza de doctorat în anul 1894 cu titlul *L'Anatomie philosophique et ses division* cu profesorul **Mathias Duval**.

Papus este şi el un adept al teosofiei. În lucrarea sa *La Science de mages*, **Papus** afirmă că fiinţa omenească se compune din trei principii, corpul fizic, corpul astral (sau mediator plastic) şi spiritul conştient. Papus era interesat cu precădere de corpul astral căruia îi

datorăm păstrarea şi întreţinerea formelor organismului şi practica simultan trei feluri de medicină: alopată, homeopată şi medicina mentală. El deosebea bolile pur fizice care se vindecau prin contrarii (alopatia); bolile astralului care se tratau cu remedii asemănătoare lor (homeopatia) şi bolile spiritului care nu pot fi vindecate decât prin teurgie şi rugăciune.

În 1897, a deschis o şcoală de Ştiinţe ermetice, ai căror elevi erau destinaţi să intre după examene în lojile martiniste. Şi ceilalţi profesori erau tot ocultişti, precum **Jolliver-Castelot**, care preda lecţii de alchimie şi **Yvon Leloup**, care preda istoria martinismului.

După înfiinţarea Institutului de Metapsihică de către profesorul **Charles Richet**, în 1922, medicina ocultă a evoluat sub numele de metiatrie. Dr. **Paul-Thomas Bret** a devenit teoreticianul acestei evoluţii pe care a justificat-o inventând tot felul de termeni derivaţi din prefixul *meta*, pentru a da iraţionalului o nomenclatură ştiinţifică. El studiază şi ihnognosia care urmează următorul principiu: *„Orice fiinţă omenească îşi lasă urma metapsihică (ihnism) pe orice obiect pe care îl atinge corpul său”.*

Mai putem aminti medicina antroposofică a lui **Rudolf Steiner**.

Jean Solomides, cu fiziatria sa, ar putea fi considerat un succesor al lui **Van Helmont** deoarece avea pe de-a-ntregul alura unui cercetător blestemat, urmărit pentru exercitarea ilegală a farmaciei deşi, doctor în medicină al Facultăţii din Paris, în 1938, licenţiat în ştiinţe fizice şi în ştiinţe naturale, bacteriolog, el avea competenţă perfectă.

Un rosicrucian modern, **H. Spencer-Lewis**, Imperator al Ordinului rosicrucian AMORC, vorbeşte despre proprietăţile spirituale ale hranei, despre influenţa mistică a culorilor şi de „puterea psihică” ce permite vindecarea la distanţă.

În rândul taumaturgilor am putea să-l includem şi pe **Sigmund Freud** (1856 – 1939), fondatorul psihanalizei şi al psihiatriei. Ca şi mulţi alţi ocultişti îşi bazează diagnosticul pe interpretarea viselor. În 1885 călătoreşte la Paris pentru a studia cu renumitul neurolog şi cercetător al hipnozei, **Jean-Martin Charcot**. La început psihanaliza şi psihiatria au fost o afacere exclusiv evreiască, salvată doar de numele lui **C.G. Jung** (1865 – 1961). Odată cu dezvoltarea psihanalizei începe

folosirea drogurilor în scopuri terapeutice.

Din hermetismul lui **Jung** se cunosc mai ales reflecţiile asupra alchimiei. Explorând o cale întrevăzută în sec. XIX de **M.A. Atwood**, apoi, în sec. XX de **H. Silberer**, **Jung** şi-a consacrat jumătate din viaţă aprofundării revelaţiei avute la întâlnirea sa, în jurul anului 1928, cu alchimia taoistă. Jung a fost în felul său un filosof al Naturii, prelungind succesiunea hermetiştilor care de la alchimişti la **Goethe** şi la romancierii germani, au văzut în Natură agentul şi spaţiul oricărei reînnoiri, ai oricărei înţelepciuni.

În sex. XX, pe nesimţite psihanaliza a fost folosită în tehnicile oculte şi diabolice de control al minţii şi spălare a creierului.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandrian, *Istoria filosofiei oculte*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1994

2. Françoise Bonardel, *Hermetismul*, Editura de vest, Timişoara, 1992

3. Serge Hutin, *Alchimia*, Editura de vest, Timişoara, 1992

4. Roland Edinghoffer, *Rosicrucienii*, Editura de vest, Timişoara, 1995

5. Archibald Cockren, *Alchimia. Maestrul şi marea operă*, Editura Herald, Bucureşti, 2005

6. Nikolai Berdiaev, *Sensul creaţiei*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992.